Konferencja
Polskiego Towarzystwa Szekspirowskiego
we współpracy
z Gdańskim Teatrem Szekspirowskim

23.04.2025

HISTORIE/GRANICE

negocjacje/zawłaszczenia

GDAŃSKI
TEATR
SZEKSPIROWSKI

SZEKSPIR

Polskie Towarzystwo Szekspirowskie

GDAŃSKI TEATR SZEKSPIROWSKI + ZOOM

HTTPS://US06WEB.ZOOM.US/J/81155485695?PWD=IQQ8EOHWLKOWVKNDEONQP3FDEJE7IP.1

WSTĘP WOLNY / FREE ADMISSION

10:00-10:05 OTWARCIE KONFERENCJI, PREZES PTS / CONFERENCE OPENING, PSA CEO ANNA KOWALCZE-PAWLIK

10:05-11:10 SHAKESPEARE: FILM, ENGLISH SESSION 1

chair: Anna Wołosz-Sosnowska

10:05–10:20 Magdalena Cieślak (UŁ) "About a Boy" – Negotiating Patriarchal Masculinity in David Michôd's "The King"
10:20–10:35 Jacek Fabiszak (UAM) Redrawing Maps, Conquering Territories, Unfolding Tragedy: The Maps in Selected Film Versions of "King Lear"
10:35–10:50 Agnieszka Rasmus (UŁ) Shakespeare and Covid Drama in "This England" (Winterbottom, 2022)

10:50 – 11:10 discussion and coffee break

11:10-12:10 KEYNOTE LECTURE + DISCUSSION

JANICE VALLS-RUSSELL (UNIVERSITY PAUL-VALÉRY, MONTPELLIER - RETIRED) "HENRY VI," TROY AND WAR

chair: Jacek Fabiszak

12:10-12:20 COFFEE BREAK

12:20-13:25 SHAKESPEARE: EUROPEAN THEATRE, ENGLISH SESSION 2

chair: Agnieszka Rasmus

12:20–12:35 Olga Kubińska (UG) "We are such stuff as dreams are made on." Shakespeare in English Theatre of the 21st Century – Explorations and Returns
12:35–12:55 Imke Lichterfeld (Bonn) & Julie Raby (York St John) Richard's in d'House – "Richard III" at Düsseldorf Schauspielhaus
12:55–13:10 Oana-Alis Zaharia (University of Bucharest) Recrafting Shakespeare for the Romanian Stage: Translation and Reimagined Gender Dynamics in "Romeo and Juliet"

13:10–13:35 discussion + coffee break

13:35-14:35 WYKŁAD PLENARNY + DYSKUSJA

MARTA GIBIŃSKA (WSE) PRZESZŁOŚĆ, PAMIĘĆ I "HAMLET"

prowadzenie: Anna Kowalcze-Pawlik

14:35–14:45 przerwa kawowa

14:45-15:30 SZEKSPIR: NARRACJE ALTERNATYWNE, SEKCJA POLSKA 1

prowadzenie: Magdalena Cieślak

14:45–15:00 Tomasz Kowalski (La Sapienza) Rozbijanie czasoprzestrzeni – jak i kiedy teksty Szekspira pozwalają na/wymuszają negocjowanie/przekształcanie/przeinaczanie różnych racji i narracji historycznych?
15:00–15:15 Jan Grzanka (PTS) „Ryszard III" fake newsem Szekspira?

15:15–15:40 dyskusja i przerwa kawowa

15:40-16:45 SZEKSPIR: KONTEKSTY POLSKIE, SEKCJA POLSKA 2

prowadzenie: Olga Kubińska

15:40–15:55 Aleksandra Budrewicz (UKEN) Szekspir a sprawy polskie. Przypadek Adolfa Nowaczyńskiego
15:55–16:10 Agata Łaska (UW) Miron Białoszewski myślący Szekspirem
16:10–16:25 Tomasz Kowalski (UAM) Koszmarny sen o katastrofie. Przeczucie kresu w „Learze" w reż. J. Piaskowskiego

16:25–16:55 dyskusja i przerwa kawowa

16:55-18:00 SZEKSPIR: SŁOWO I OBRAZ, SEKCJA POLSKA 3

prowadzenie: Tomasz Kowalski (La Sapienza)

16:55–17:10 Bożena Pysiewicz (MN Warszawa) Motywy szekspirowskie we współczesnym plakacie politycznym, społecznym i teatralnym
17:10–17:25 Katarzyna Jaworska-Biskup (USz) oraz Arkadiusz Krupa (Sąd Rejonowy w Łobzie) Między obrazem a słowem. Szekspirowskie aluzje do prawa (Ślepym) Okiem Temidy
17:25–17:45 Anna Wołosz-Sosnowska (PTS) (Re)negocjacje adaptacji historycznych w komiksie

17:45–18:00 dyskusja

18:00 PODSUMOWANIE I ZAMKNIĘCIE KONFERENCJI

Polish Shakespeare Society Conference
in co-operation
with the Gdańsk Shakespeare Theatre

23/04/2025

SHAKESPEARE

GDAŃSKI
TEATR
SZEKSPIROWSKI

Polskie Towarzystwo Szekspirowskie

GDAŃSKI TEATR SZEKSPIROWSKI + ZOOM

HTTPS://US06WEB.ZOOM.US/J/81155485695?PWD=IQQ8EOHWLKOWVKNDEONQP3FDEJE7IP.1

WSTĘP WOLNY / FREE ADMISSION

10:00-10:05 OTWARCIE KONFERENCJI, PREZES PTS / CONFERENCE OPENING, PSA CEO ANNA KOWALCZE-PAWLIK

10:05-11:10 SHAKESPEARE: FILM, ENGLISH SESSION 1

chair: Anna Wołosz-Sosnowska

10:05–10:20 Magdalena Cieślak (UŁ) "About a Boy" – Negotiating Patriarchal Masculinity in David Michôd's "The King"
10:20–10:35 Jacek Fabiszak (UAM) Redrawing Maps, Conquering Territories, Unfolding Tragedy: The Maps in Selected Film Versions of "King Lear"
10:35–10:50 Agnieszka Rasmus (UŁ) Shakespeare and Covid Drama in "This England" (Winterbottom, 2022)

10:50 – 11:10 discussion and coffee break

11:10-12:10 KEYNOTE LECTURE + DISCUSSION

JANICE VALLS-RUSSELL (UNIVERSITY PAUL-VALÉRY, MONTPELLIER - RETIRED) "HENRY VI," TROY AND WAR

chair: Jacek Fabiszak

12:10-12:20 COFFEE BREAK

12:20-13:25 SHAKESPEARE: EUROPEAN THEATRE, ENGLISH SESSION 2

chair: Agnieszka Rasmus

12:20–12:35 Olga Kubińska (UG) "We are such stuff as dreams are made on." Shakespeare in English Theatre of the 21st Century – Explorations and Returns
12:35–12:55 Imke Lichterfeld (Bonn) & Julie Raby (York St John) Richard's in d'House – "Richard III" at Düsseldorf Schauspielhaus
12:55–13:10 Oana-Alis Zaharia (University of Bucharest) Recrafting Shakespeare for the Romanian Stage: Translation and Reimagined Gender Dynamics in "Romeo and Juliet"

13:10–13:35 discussion + coffee break

13:35-14:35 WYKŁAD PLENARNY + DYSKUSJA

MARTA GIBIŃSKA (WSE) PRZESZŁOŚĆ, PAMIĘĆ I "HAMLET"

prowadzenie: Anna Kowalcze-Pawlik

14:35–14:45 przerwa kawowa

14:45-15:30 SZEKSPIR: NARRACJE ALTERNATYWNE, SEKCJA POLSKA 1

prowadzenie: Magdalena Cieślak

14:45–15:00 Tomasz Kowalski (La Sapienza) Rozbijanie czasoprzestrzeni – jak i kiedy teksty Szekspira pozwalają na/wymuszają negocjowanie/przekształcanie/przeinaczanie różnych racji i narracji historycznych?
15:00–15:15 Jan Grzanka (PTS) „Ryszard III" fake newsem Szekspira?

15:15–15:40 dyskusja i przerwa kawowa

15:40-16:45 SZEKSPIR: KONTEKSTY POLSKIE, SEKCJA POLSKA 2

prowadzenie: Olga Kubińska

15:40–15:55 Aleksandra Budrewicz (UKEN) Szekspir a sprawy polskie. Przypadek Adolfa Nowaczyńskiego
15:55–16:10 Agata Łaska (UW) Miron Białoszewski myślący Szekspirem
16:10–16:25 Tomasz Kowalski (UAM) Koszmarny sen o katastrofie. Przeczucie kresu w „Learze" w reż. J. Piaskowskiego

16:25–16:55 dyskusja i przerwa kawowa

16:55-18:00 SZEKSPIR: SŁOWO I OBRAZ, SEKCJA POLSKA 3

prowadzenie: Tomasz Kowalski (La Sapienza)

16:55–17:10 Bożena Pysiewicz (MN Warszawa) Motywy szekspirowskie we współczesnym plakacie politycznym, społecznym i teatralnym
17:10–17:25 Katarzyna Jaworska-Biskup (USz) oraz Arkadiusz Krupa (Sąd Rejonowy w Łobzie) Między obrazem a słowem. Szekspirowskie aluzje do prawa (Ślepym) Okiem Temidy
17:25–17:45 Anna Wołosz-Sosnowska (PTS) (Re)negocjacje adaptacji historycznych w komiksie

17:45–18:00 dyskusja

18:00 PODSUMOWANIE I ZAMKNIĘCIE KONFERENCJI

ABSTRAKTY / ABSTRACTS

Magdalena Cieślak (University of Lodz)

"About a Boy" – Negotiating Patriarchal Masculinity in David Michôd's *The King*

Among other genres, Shakespeare's history plays are most immediately rooted in their specific time and place, and most clearly negotiate with historical narratives on which they are based. This aspect made them popular with Elizabethan audiences, who could easily relate to familiar events and characters. For contemporary viewers, however, they are a serious interpretative and adaptation challenge. How to make a film about *Richard III* or *Henry V* in a way that would make the play's political and historical dynamics understandable and relatable to contemporary global audiences?
Following exciting and historically contextualized adaptations of Laurence Olivier (whose *Henry V* proved timely during WWII, but *Richard III* failed to generate any appeal) and Orson Welles (whose *Chimes at Midnight* inspired Gus Van Saint's radical take on Henriad in his *My Own Private Idaho*), only Kenneth Branagh and Richard Loncraine took the risk of adapting the genre, relying on the cinematic recognizability of the plotlines and characters of *Henry V* and *Richard III*. But with the end of the 90s Renaissance of Shakespeare on screen, history plays disappeared from screens and it was a long wait before anything interesting happened.
David Michôd's *The King* is the long-awaited case. A phenomenon in many ways, it is an exciting Shakespearean adaptation, a genre film, and a Netflix production with Gen Z heartthrob. In my presentation, I wish to focus on how *The King* interpretatively approaches the play's historical background, and how it affects the construction of masculinity of Hal/Henry V. In the play, the king's code of conduct illustrates the intersections of medieval and early modern values, highlighted by the military setting. When adapted for screen, the historical context of war invites reflections on masculine vulnerability in a patriarchal system. I would therefore like to show how the awareness of the play's historical and military intricacies can affect the interpretation of King Henry V in Michôd's film as a character who negotiates present-day understanding of masculinity.

Jacek Fabiszak (UAM, Poznań)

Redrawing maps, conquering territories, unfolding tragedy: The maps in selected film versions of *King Lear*

In the very first scene King Lear calls for a map (1.1.40) to show how he is going to divide his kingdom. The map is Lear's 'publish[ing] / … [his] daughters' several dowers' (1.1.46-47). This decision is the starting point for a whole series of tragic events culminating in the most pessimistic ending in the Shakespearean canon: the country is utterly destroyed, devastated by the French invasion, and families are separated and decimated. There is nobody willing to restore the upset order, perhaps it is so critically disturbed that such a restoration is not possible. An ultimate annihilation, the end of pre- and post-history. The paper asks the question how the map representations in the selected films (Peter Brook's, Grigori Kozinstev's, Granada/Olivier's 1983, *Ran*, BBC/Time-Life) signal and augur the ensuing violence and bloodshed, the conquest of the land and the French appropriation of Britain, indeed the opposite of which Shakespeare presents in the earlier *Henry V*.

Agnieszka Rasmus (University of Lodz)

Shakespeare and Covid drama in *This England* (Winterbottom, 2022)

This article considers the significance of different Shakespearean allusions in a political docudrama miniseries *This England* (2022), directed for Sky by Michael Winterbottom and scripted by Winterbottom and Kieron Quirke. The action focuses on the first crucial months in England after the outbreak of the Covid-19 pandemic, offering a panoramic view of the nation under duress as a newly formed government, with Boris Johnson at its helm, mishandles the crisis. The article seeks to explain the presence of multiple Shakespearean references, from the title alone, through numerous direct quotations to the casting of Kenneth Branagh as Johnson. Shakespearean traces play a pivotal, though confusing, role as they both critique the actions of the government and its leader by offering an ironic framing device while increasing the viewer's sympathy for its central protagonist via the presence of a Shakespearean celebrity.

Janice Valls-Russell (University Paul-Valéry, Montpellier - retired)

Henry VI, Troy and War

The Trojan War has held a singular place in Western imaginations ever since Homer's account in the *Iliad* and Euripides' dramatization of the Trojan women's fates. Accounts of battles, the destruction of a city and its culture, the enslavement of its women, variously resonate at different periods, coloured by the context in which the stories are received. Myth thus holds up a mirror to history. Framed by reminders of the continued relevance of Troy, this presentation briefly recalls how the story of Troy reached Renaissance Europe and more specifically Elizabethan England. It then focuses on what one might term Trojan moments in 2 and 3 *Henry VI* and invites a discussion of the ways Shakespeare appropriates a story opposing two ancient cultures and civilizations to negotiate his dramatization of the civil war that racked England in the fifteenth century.

Olga Kubińska (University of Gdańsk)

„We are such stuff as dreams are made of". Shakespeare in English Theatre of the 21st Century – Explorations and Returns

After years of animated discussions among Shakespeare scholars on the "European Shakespeare" and even earlier polonocentric focus on the domestication of Shakespeare on the local, usually political, scene ("Polish Hamlet" may serve as a convenient example), it is worthwhile to return to the sources, to renewed attempts at exploring languages of new Shakespearean theatre on contemporary English scenes.
Such comeback, recontextualization, political readings, including post-postcolonial ones, in London theatres in recent years seem to be a particularly intriguing contribution to the reflection on modern readings of Shakespeare and the interpretation of the misgivings of today's Britain as expressed in theatrical stagings of Shakepeare's plays.
In the paper I discuss recontextualizations of several recent resonant productions, namely *The Tempest* (dir. Jamie Lloyd), *The Merchant of Venice 1936* (dir. Brigid Larmour), *Romeo and Juliet* and *King Lear* (dir. Kenneth Branagh) and *Antony and Cleopatra* (dir. Simon Godwin).

Imke Lichterfeld (Bonn University) & Julie Raby (York St John)

Richard's in d'House – Richard III at Düsseldorf Schauspielhaus

In 2021, Düsseldorf Schauspielhaus (D'Haus) premiered their new fragmented performance of *Macbeth*, directed by Evgeny Titov which marked the theatre's beginning of a Shakespeare trilogy – followed in 2023 by *Richard III*, and this year's *King Lear*. All three performances are taking place on a large-scale rotating stage, featuring walls that seem reminiscent of the other performances, all cut each play down to less than two hours by radically reducing the characters, and all rely heavily on the power of female figures.
This talk will first introduce Titov's trilogy and its specificities, then concentrate on how through staging and costume, the production negotiates toxic masculinity and borders of the male body in a predominately female environment. It will discuss how the production challenges an established male patriarchy and how the production works to re-establish the patriarchy in the final moments of the production. Drawing on performance genres from Shakespeare performance, drag and the fashion world, the production utilises mirrors, surveillance, frames and video to create a dystopian stage world that is neither a historical world nor a contemporary world. Through dramatic shifts in time and in juxtaposing jarring cultural references, the production works on several appropriation levels, making meaning alongside its German translation of Shakespeare's text.

Oana-Alis Zaharia (University of Bucharest)

Recrafting Shakespeare for the Romanian Stage: Translation and Reimagined Gender Dynamics in *Romeo and Juliet*

In recent years, *Romeo and Juliet* has experienced a notable revival in Romanian theater, with four new productions presented on different stages in Bucharest. This resurgence raises an important question: what factors contribute to the play's continued popularity within the context of Romania's shifting cultural and political landscape? One possible explanation explored in this paper is the enduring adaptability and relevance of Shakespeare's work (Cerdá, Delabastita, and Gregor 3), alongside the potential for creative reinterpretation offered by its established Romanian translation. The paper specifically examines the 2018 production of *Romeo and Juliet* at Teatrul Mic in Bucharest, arguing that the director's act of retailoring Shakespeare's text for the stage has entailed a shift in the gender dynamics of the play, with female characters taking center stage and traditional male figures of authority being relegated to the periphery.

Marta Gibińska (Wyższa Szkoła Europejska im. ks. J. Tischnera, Kraków)

Przeszłość, pamięć i *Hamlet*

Jak chyba żadna inna sztuka Szekspira *Hamlet* pozostaje zależny od przeszłości. Odczyt oferuje krótką dyskusję na temat problemu ontologii przeszłości w związku z wysoce problematycznym statusem pamięci jako jedynego sposobu jej rekonstrukcji. Renesansowe koncepcje sztuki pamięci i współczesne badania nad pamięcią są następnie wykorzystane jako szczególny klucz otwierający drzwi do świata *Hamleta*, a także tragicznego losu samego bohatera.

Tomasz Kowalski (La Sapienza, Rzym)

Rozbijanie czasoprzestrzeni – jak i kiedy teksty Szekspira pozwalają na/ wymuszają negocjowanie/przekształcanie /przeinaczanie różnych racji i narracji historycznych?

W moim odczycie chciałbym przyjrzeć się, na podstawie teorii pozytywności Jeana Baudrillarda, następującemu zagadnieniu: na ile pozycje immunologiczne dzielące świat na swojego i Innego, tożsamego i wroga, charakterystyczne dla socjologicznych uwarunkowań miłości u Szekspira, (nie) poddają się negocjacji, czy tez (nie) ulegają transformacji we współczesnych interpretacjach i odczytaniach *Romea i Julii*. Czy da się dosłownie przetłumaczyć świat tej tragedii Szekspira na nasz język i nasze kategorie postrzegania rzeczywistości? Czy, jeśli według Baudrillarda współczesność polega na prymacie pozytywności, nowoczesne odczytania *Romea i Julii* negocjują, tłumaczą uwarunkowania socjologiczno-historyczne epoki elżbietańskiej na nasze czasy, czy przyswajają świat szekspirowskiej tragedii według własnych schematów reprezentacji, czy też spontanicznie ulegają rygorom diachronii, lektury historycznej? Która z tych lektur stanowi nieuchronna ramę estetyczną, bez której nie da się w Szekspirze dojrzeć Szekspira? Czy baudrillardowska teoria przemocy pozytywności, przemocy neuronalnej, która „wypływa z nadprodukcji, nadmiernej wydajności, czy nadmiaru komunikacji" stosuje się do dzisiejszego rozumienia tej tragedii? Czy da się wyjść poza schemat immunologiczny rozumienia świata, nawet w kontekście nieimmunologicznej teorii pozytywności? Na te pytania chciałbym spróbować odpowiedzieć podczas mojego wystąpienia.

Jan Grzanka (PTS)

„Ryszard III" fake newsem Szekspira?

Szekspir przedstawia Gloucestera jako cynicznego psychopatę, zdobywającego bezwzględnymi metodami koronę Anglii. Postać Ryszarda jest przerysowana, tragedia momentami zahacza o groteskę. Opisywana przez Szekspira historia wydarzyła się raptem sto lat przed napisaniem dramatu, zatem sztuka oparta jest na wydarzeniach i postaciach historycznych pozostających jeszcze żywo w społecznej w pamięci. Jednakże Szekspir przedstawił własną interpretację tych historycznych faktów, która z czasem zdominowała wszystkie inne przekazy. Dokonane zmiany i interpretacje nieprzypadkowo przemawiają na korzyść aktualnie panującej dynastii Tudorów. Wykład ma uzasadnić tak sformułowaną tezę.

Aleksandra Budrewicz (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej, Kraków)

Szekspir a sprawy polskie. Przypadek Adolfa Nowaczyńskiego

Referat poświęcony będzie dialogowi Adolfa Nowaczyńskiego (1876–1944) z Szekspirem. Nowaczyński był dramaturgiem, krytykiem i eseistą, który w tekstach krytycznych stosował liczne i czytelne aluzje do różnych dramatów Szekspira. Miał dość dobrą wiedzę o samym Szekspirze oraz o dyskutowanych na przełomie XIX i XX wieku zagadnieniach szekspirologicznych. Relację Nowaczyński – Szekspir zamierzam rozpatrywać w dwóch nurtach: Nowaczyński jako dramaturg i jako publicysta. Bezpośrednią inspirację dziełami Szekspira dostrzec można na przykład w jednoaktówce *Hamlet i Don Juan*, a także w obrazku satyrycznym Królewicz duński w Austrii. Szekspir prowadził Nowaczyńskiego ku sprawom polskim: autor *Facecji sowizdrzalskich* porównywał go do Mikołaja Reja i wielokrotnie opisywał paralelę Anglia a Polska w okresie staropolskim. Zagadnienie „Szekspir a sprawy polskie" najobszerniej podjął Nowaczyński w studium *Poloniusz (o Polsce w Szekspirze)* z roku 1920, w którym zestawia Anglię elżbietańską z wiktoriańską. Tekst wzbudził różne reakcje krytyków, jednak podkreślić trzeba, że ukazał się w politycznie trudnym dla Polski okresie i zapisał nadzieje oraz lęki Polaków, dotyczące postaw sojuszników bezpośrednio po odzyskaniu niepodległości.

Agata Łaska (Kolegium MISHiS Uniwersytetu Warszawskiego)

Miron Białoszewski myślący Szekspirem

– Bardzo przeżywam. Tu miałam [...] te głosy. Szekspir do mnie mówił.
– To i Szekspir?
– Szekspir, Mickiewicz, Broniewski [Tajny dziennik, Kraków 2012, s. 16]

Białoszewski – tak, jak i ludzie z jego otoczenia – znał twórczość Szekspira i myślał nią; czerpał z niej również jego autorski teatr. Gdy wydał on *Mylne wzruszenia* – chronologicznie trzeci tom swoich utworów – dodał do niego niedługą autobiografię, której fragment głosił: 'Od 1955 r. prowadzę z Ludwikiem Heringiem Teatr Białoszewskiego. [...] dorobił się [on] pięciu programów: cztery autorskie [...] i jeden program klasyczny (Mickiewicz, Słowacki, Norwid, Szekspir). Wszystkie programy „chodzą" na zmianę.'

Również najbliższa przyjaciółka autora, Jadwiga Stańczakowa – mówiąca w przywołanym na początku dialogu – głęboko przeżywała twórczość Szekspira. Jego teatr tak głęboko wniknął w codzienność Białoszewskiego i jego bliskich, że często pojawiał się także w ich na pozór nieliterackich dyskusjach.

W swoim wystąpieniu chciałabym zająć się szekspirowskimi oddźwiękami w twórczości Białoszewskiego oraz ludzi wokół niego – m.in. Heringa, Solińskiego, Stańczakowej – a także sposobem, w jaki PRL zaadaptował – zawłaszczył – sztuki Szekspira. Ważne byłoby dla mnie także to, dlaczego Białoszewski wybrał właśnie tego autora, co od niego tak naprawdę przejął oraz w jaki sposób – posługując się szekspirowską symboliką i nawiązaniami do niej – przepisał historię swoich czasów oraz swojej osobowości.

Tomasz Kowalski (UAM, Poznań)

Koszmarny sen o katastrofie. Przeczucie kresu w *Learze* w reż. J. Piaskowskiego

Wystawiony w 2016 roku na deskach Teatru Nowego w Poznaniu *Lear* (reż. Jędrzej Piaskowski), stanowiący dość radykalną adaptację Szekspirowskiej tragedii, spotkał się z raczej chłodnym przyjęciem ze strony krytyków. Najczęściej powtarzające się zarzuty pod adresem przeniesionej w daleką przyszłość (XXXII wiek) opowieści dotyczyły nadmiaru scenicznych obrazów, prowadzącego do zredukowania dramaturgii przedstawienia i przytłaczającego zbyt swobodną asocjacyjnością. Wydaje się jednak, że ten swoisty natłok prezentowany na scenie stanowił przede wszystkim odzwierciedlenie narastającego poczucia wielowymiarowego kryzysu dotykającego Europę, który starali się zdiagnozować twórcy spektaklu.

Wracając do niego po niemal dekadzie, chciałbym przyjrzeć się poruszanym w nim tematom – zagrożeniom ekologicznym, kryzysowi wartości, lękowi przed wojną, obawom związanym z migracjami itp., a także prześledzić sposoby, w jakie ta problematyka wpływa na kształt adaptacji. Budząca skojarzenia zarówno z ruinami, śmietniskiem, jak i muzeum scenografia, w której rozgrywa się spektakl, będzie dla mnie ponadto punktem wyjścia do postawienia pytania o to, na ile Szekspirowska sztuka nadal jest w stanie rezonować ze współczesnymi lękami, odczuwanymi zarówno w perspektywie globalnej, jak i lokalnej – polskiej.

Bożena Pysiewicz (Muzeum Plakatu w Wilanowie, Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie)
Motywy szekspirowskie we współczesnym plakacie politycznym, społecznym i teatralnym
Tematyka sztuk i cytaty z utworów Szekspira stanowią inspirację do obrazowego komentowania współczesności w plakatach. Nie tylko w projektach związanych z teatrem, ale również w plakatach i bilbordach o tematyce społecznej i politycznej pojawiają się nawiązania do twórczości dramaturga. Szekspirowski cytat – wizualny lub słowny - wzmacnia plakatową wypowiedź. Obecny jest w pracach związanych z tematyką protestów o prawa kobiet i akcji solidarnościowych ze środowiskiem LGBTQ+, wojną w Ukrainie, zanieczyszczeniem środowiska, sytuacją na granicy czy grafikami tworzonymi w ramach akcji Pogotowie Graficzne. Równolegle do tego zjawiska, w plakatach do sztuk szekspirowskich, odnaleźć można liczne nawiązania do współczesnych tematów politycznych i społecznych. Podczas wystąpienia przedstawione zostaną graficzne adaptacje motywów i treści, których źródłem jest twórczość Szekspira w plakatach powstałych w ostatnich dwóch dekadach.

Katarzyna Jaworska-Biskup (Uniwersytet Szczeciński) oraz Arkadiusz Krupa (Sąd Rejonowy w Łobzie)
Między obrazem a słowem. Szekspirowskie aluzje do prawa (Ślepym) Okiem Temidy
Wywołując temat negocjacji i dialogu najczęściej przychodzi na myśl przekład i adaptacja. Nic dziwnego. Transfer znaczenia z jednej kultury do drugiej zawsze prowadzi do ścierania się odrębnych języków i kultur. A co z budowaniem pomostu między słowem a obrazem? Obcując z dziełami Szekspira trudno nie odnieść wrażenia, że Will myślał obrazami i symbolami. Malując własne obrazy umieszczał je w określonej przestrzeni i czasie. Wiele znaczeń wyszło poza ramy epoki urastając do rangi literackiego i prawniczego kontinuum. Organizatorzy konferencji stawiają ważne pytanie: Czy poprzez twórczość Szekspira dalej można opowiadać o świecie i nas samych? Wychodząc naprzeciw temu wyzwaniu badawczemu chcemy podjąć próbę ukazania jak współcześnie rysować Szekspira (zwłaszcza ukryte konteksty prawnicze i złożoną symbolikę). Zadajemy własne pytanie: Czy „prawniczy Szekspir" jest nadal aktualny? Czy przystaje do współczesnego kontekstu społeczno-prawnego? Czy wychodzi poza ramy angielskiej kultury prawnej? Jak oddać uniwersalizm myśli prawniczej Stratfordczyka? Jak czerpać z Barda komentując rzeczywistość? Dyskusję będziemy prowadzić na podstawie rysunków wybranych scen sztuk *Miarka za miarkę* i *Kupiec wenecki* autorstwa Arkadiusza Krupy.

Anna Wołosz-Sosnowska (PTS)
(Re)negocjacje adaptacji kronik historycznych w komiksie
Jednym z najrzadziej adaptowanych sztuk Szekspira w komiksie są kroniki historyczne. Ponadczasowość Szekspira mówiąca o kondycji człowieka często odnosi się do tragedii oraz komedii. Przejawia się to również w liczbie adaptacji sztuk Szekspira w teatrze, kinie czy też komiksie. Kroniki historyczne prezentujące życie władców angielskich zostały napisane w konkretnym kontekście kulturowo-historycznym, oraz w konkretnym politycznym celu. Zastanawia więc cel adaptowania kronik historycznych w sposób, który będzie interesujący dla współczesnego odbiorcy.
Celem prezentacji jest zastanowienie się nad potencjałem oraz potrzebą (re)negocjacji adaptacji kronik historycznych w komiksie dla współczesnego odbiorcy z Europy Zachodniej i Europy Środkowej, a także adekwatnością medium komiksowego dla sztuk historycznych. Komiksowe adaptacje sztuk Szekspira są publikowane w Polsce niezwykle rzadko, dlatego też analiza skupi się na adaptacjach anglojęzycznych komiksów oraz mang. Zastanowimy się także nad doborem kronik, które są adaptowane w komiksie.
Prezentacja ma charakter wstępnych obserwacji i przemyśleń dotyczących komiksowych adaptacji kronik historycznych raczej niż definitywnych i dalekosiężnych konkluzji.

BIOGRAMY / BIOGRAMS
(ALFABETYCZNIE / ALPHABETICALLY)

Aleksandra Budrewicz

Dr hab. prof. UKEN. Pracuje w Instytucie Filologii Angielskiej Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Jest polonistką i anglistką. Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół problematyki przekładu literackiego, literatury porównawczej i szeroko rozumianej polskiej recepcji pisarzy brytyjskich (zwłaszcza Williama Szekspira, Charlesa Dickensa, George Eliot i Christiny Rossetti) oraz krytyki literackiej. Tym zagadnieniom poświęciła cztery monografie: *Stanisław Egbert Koźmian – tłumacz Szekspira* (Kraków 2009), *Dickens w Polsce. Pierwsze stulecie*(Kraków 2015), *„Pan Tadeusz" po angielsku. Spory wokół wydania i przekładu* (Poznań 2018), *„Ileż dotąd jest Hamletów!": studia z dziejów polonizowania Szekspira* (Kraków 2025) oraz liczne artykuły publikowane w Polsce (m. in. w „Wieku XIX", „Pracach Filologicznych" i „Przekładańcu") i za granicą. Wraz z Ewą Paczoską współredagowała tom zbiorowy *Wiktorianie nad Tamizą i nad Wisłą* (Warszawa 2017).

Magdalena Cieślak

Professor in the Department of English Studies in Drama, Theatre and Film at the Institute of English Studies at the University of Lodz, Poland. She specializes in Renaissance drama, especially Shakespeare, and the relationships between literature and contemporary popular media in the context of cultural studies. She works in the areas of cultural materialism, feminism, gender studies, queer theory, and posthumanism, and researches the intersections of literature and media in those theoretical contexts. She is the author of *Screening Gender in Shakespeare's Comedies* (Rowman & Littlefield, 2019).

dr hab., prof. UAM Jacek Fabiszak

He teaches theatre history, drama and Shakespeare at the Faculty of English, Adam Mickiewicz University, Poznań, Poland. He has published on English Renaissance theatre and drama and their stage, televisual and filmic transpositions (*Polish Televised Shakespeares*). He guest co-edited (with Ewa Kębłowska-Ławniczak) a special issue of *Journal of Adaptation in Film and Performance* (vol. 14, No. 1, 2021). He is currently deputy President of the Polish Association for the Study of English and Polish Shakespeare Association.

prof. dr hab. Marta Gibińska

She has worked until 2012 at the Jagiellonian University; at present she teaches at the Józef Tischner Branch if the SWPS University in Kraków, Poland. Her special fields are Shakespeare studies and translation studies. Her publications include, among others, *Functioning of Language in Shakespeare's Plays. A Pragma-dramatic Approach* (1989), *Polish Poets Read Shakespeare* (2000), "Bottom thou art translated", in: *Shakespeare without Boundaries*, eds. C. Jansohn, L. Cowen Orlin, S. Wells (2010), "Word made flesh made word: on the poetic force of Macbeth", in: *Poetic Revelations*, ed. Mark S. Burrows et al. (2017), "The Beauty of the World and the Quintessence of Dust: Shakespeare's Deconstruction of the Renaissance Ideal of Man". *British and American Studies,* vol. XXVI (2020), "Henry V: A Report on the Condition of the World" in: *Multicultural Shakespeare:Translation, Appropriation and Performance*, 2023, "Shakespeare's Mixed Genres". *Perspectives on Culture*, 2(45) 2024.

Jan Grzanka

Dr filozofii, absolwent Politechniki Gdańskiej, Uniwersytetu Gdańskiego i Collegium Civitas. Tytuł doktora uzyskał na Wydziale Filozofii Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Członek Pomorskiego Towarzystwa Filozoficzno-Teologicznego i Polskiego Towarzystwa Filozoficznego, wiceprezes Polskiego Towarzystwa Szekspirowskiego. Redaktor Naczelny „Universitas Gedanensis". Wykładowca Sopockiej Akademii Nauk Stosowanych, Autor książek z filozofii nauki: *Między fizyką a filozofią. Filozofia przyrody a filozofia fizyki w pismach Mariana Smoluchowskiego* i *Zapomniany geniusz fizyki. Rzecz o Marianie Smoluchowskim, The Forgotten Genius of Physics, a Work on Marian Smoluchowski. The Story of Marian Smoluchowski.* Redaktor serii wydawniczej: Bibliotheca Culturae Scriptae (Biblioteka Kultury Pisanej) Wydawnictwo Universitas, w którym ukazały się *Myślenie Szekspirem...* i *Wariacje bachowskie*, oraz czterech tomów *Reminiscencji festiwalowych* z Festiwalu Szekspirowskiego w Gdańsku.

Katarzyna Jaworska-Biskup
Instytut Literatury i Nowych Mediów Uniwersytetu Szczecińskiego,
Dr hab., prof. Uniwersytetu Szczecińskiego, literaturoznawczyni i prawniczka.. Jej zainteresowania badawcze koncentrują się wokół zagadnień prawa i literatury, kultury i języka walijskiego oraz Williama Szekspira. Prowadzi badania nad dorobkiem Leona Pinińskiego w dziedzinie szekspirologii (wraz z Prof. Maciejem Jońcą z Wydziału Prawa i Administracji US) i obrazem Walii w polskich przekładach sztuk Szekspira.

Tomasz Kowalski (UAM)
Adiunkt w Katedrze Teatru i Sztuki Mediów na Uniwersytecie im Adama Mickiewicza w Poznaniu. Jego zainteresowania naukowe obejmują przede wszystkim problematykę związaną z naukowymi i fikcjonalnymi biografiami Williama Shakespeare'a oraz rozmaitymi adaptacjami jego twórczości. Zajmuje się także polskim teatrem współczesnym. Autor książek *William Shakespeare: fikcja w biografiach, biografia w fikcjach* (2018) i *W.H. Auden – szekspirolog i librecista* (2019).

Tomasz Kowalski (La Sapienza)
Zdobyłem wykształcenie w trzech różnych dziedzinach. Chronologicznie rzecz biorąc: najpierw licencjat na Wydziale Filologii Romańskiej Uniwersytetu Gdańskiego, następnie Magisterium Sztuki Aktorskiej na Wydziale Aktorskim w Akademii Teatralnej im. Al. Zelwerowicza w Warszawie, a ostatnio doktorat z filozofii w Instytucie Filozofii, na Wydziale Filozofii i Literatury Uniwersytetu La Sapienza w Rzymie. Przez 15 lat mieszkałem we Francji, gdzie pracowałem jako aktor, reżyser, dyrektor artystyczny, tłumacz i wokalista. Od 10 lat natomiast przebywam w Polsce, gdzie również popełniłem kilka ról filmowych i teatralnych, oraz reżyserię krótkometrażowego filmu na kanwie *Ryszarda III* Williama Shakespeare'a, w którym, w ramach pracy magisterskiej napisanej na Wydziale Aktorskim w Akademii Teatralnej im. Al. Zelwerowicza w Warszawie, pod kierunkiem prof. Henryka Izydora Rogackiego, *Człowiek w teatrze. Opowieść o Ryszardzie*, zagrałem rolę tytułową. Wątek polityczny u Shakespeare'a zaprowadził mnie do filozofii polityki, stąd praca doktorska *Recepcja edycji krytycznej Zeszytów więziennych Antonia Gramsci'ego w środowiskach intelektualistów włoskich w latach 1975-1977,* napisana w Instytucie Filozofii, na Wydziale Filozofii i Literatury Uniwersytetu La Sapienza w Rzymie pod kierunkiem prof. Marcello Mustè, którą obroniłem w 2023 roku. Niezależnie od moich zajęć związanych z uprawianiem filozofii, wciąż chętnie sięgam po Shakespeare'a i towarzyszy mi ogromna ciekawość możliwości, jakie daje filozofia w interpretacji dzieł angielskiego dramatopisarza, zarówno w pracy artystycznej, jak i w interpretacjach teoretycznych.

Arkadiusz Krupa
Sędzia Sądu Rejonowego w Łobzie, ilustrator, autor felietonów dla *In Gremio* i *Rzeczpospolita*, autor Ślepym Okiem Temidy.

Olga Kubińska
Associate Professor at the University of Gdańsk, researcher and translator. Recipient of The Kościuszko Foundation Scholarship, The Polish-American Art Association, The British Council. In 2011-2018 – Visiting Lecturer at the City University London, MA in Popular Literature Translation, the Centre for Creative Writing, Translation and Publishing. Guest lectured at the Newcastle University-upon-Tyne and Portsmouth University. Author of the monograph *Przybyłem tu, by umrzeć* (2013), the editor of *Retoryka umierania. Angielskie mowy pożegnalne doby Tudorów i Stuartów* (2016), and coeditor of the Polish edition of Margaret Cavendish *Świat Blasku [The Blazing World]* (2019).

Dr. Imke Lichterfeld
She teaches English Literature at Bonn University in Germany, where she holds a position as Studies Coordinator at the Department of English, American and Celtic Studies. Apart from a monograph on early modern revenge tragedy called When the bad bleeds..., she has contributed to publications on Modernism, contemporary literature, and the English Renaissance – among others in *Arrêt sur Scene*, *Comparative Drama*, and with the Société Française Shakespeare. Her teaching predominantly covers early modern drama including Shakespeare, and currently, her research focuses on masculinity in Shakespeare, offering a seminar on this at the 2025 ESRA conference.

Agata Łaska

Studentka II roku filologii polskiej w ramach Kolegium Międzydziedzinowych Indywidualnych Studiów Humanistycznych i Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego. W roku 2021/2022 laureatka Olimpiady Literatury i Języka Polskiego. Interesuje się teatrem ze szczególnym uwzględnieniem twórczości Mirona Białoszewskiego. To z nim wiąże swoją naukową przyszłość; brała udział w V Spotkaniach mironologiczych Białoszewski przed debiutem, podczas których przedstawiła referat poświęcony autorskiej kategorii plebanijności teatru tego pisarza. Obecnie pracuje nad pokonferencyjną publikacją poświęconą tej kwestii. Najważniejsza jest dla niej komparatystyczna otwartość interpretacyjna.

Bożena Pysiewicz

Absolwentka historii sztuki na Uniwersytecie Warszawskim, historyczka sztuki, kustoszka, wykładowczyni i edukatorka. Trenerka i autorka modułów szkoleniowych Echocast oraz stypendystka MKiDN w dziedzinie upowszechniania kultury. Autorka nagradzanych muzealnych projektów edukacyjnych oraz publikacji z zakresu historii sztuki, muzealnictwa i edukacji muzealnej. Prowadzi cykle szkoleniowe i wykłady dla nauczycieli, muzealników oraz pracowników sektora kultury. Zainteresowania badawcze: historia plakatu polskiego i jego twórców, plakat jako dokument historyczny oraz przekład intersemiotyczny, relacje między utworami literackimi, a ich teatralnymi lub filmowymi adaptacjami w kontekście plakatu.

Julie Raby

Retired principal lecturer. She taught Shakespeare at York St John University in England for over 21 years. Julie's other roles at York St John included Head of Humanities and Deputy Dean, responsible for the student experience.

Dr Agnieszka Rasmus

She teaches literature and film in the Department of Studies in English Drama, Theatre and Film, University of Lodz, Poland. She is author of *Hollywood Remakes of Iconic British Films: Class, Gender and Stardom* (Edinburgh University Press, 2022), *Filming Shakespeare, From Metatheatre to Metacinema* (Peter Lang, 2008) as well as numerous book chapters and journal articles on Shakespeare in popular culture, adaptation and seriality.

Janice Valls-Russell

Principal Research Associate of France's National Centre for Scientific Research (CNRS), at the Institute for Research on the Renaissance, the Neo-Classical Age and the Enlightenment (IRCL), University Paul-Valéry, Montpellier (profesor emerita). Her main areas of interest are the early modern reception of classical mythology and present-day engagements with Shakespeare in performance and education. The author of numerous essays and book chapters, she has co-edited Interweaving *Myths in Shakespeare and his Contemporaries* (2017) and *Thomas Heywood and the Classical Tradition* (March 2021), as well as collections of essays on performance. *Shakespeare's Others in 21st-century European Performance: "The Merchant of Venice" and "Othello,"* which she co-edited with Boika Sokolova, was published in the The Arden Shakespeare series (Bloomsbury, 2021).

Anna Wołosz-Sosnowska

Doktor nauk humanistycznych, autorka rozprawy na temat adaptacji sztuk Szekspira w komiksie *From Page to Panel – Comic Book Adaptations of William Shakespeare's Plays*, którą obroniła na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zainteresowania naukowe obejmują adaptacje szekspirowskie, badania komiksu, hybrydyczną naturę komiksu, badania nad teatrem oraz kulturą popularną. Członek Polskiego Towarzystwa Szekspirowskiego (PTS), European Shakespeare Research Association (ESRA) oraz Polish Association for the Studies of English (PASE), sekretarz czasopisma *Polish Journal of English Studies* (PJES).

Oana-Alis Zaharia

Lecturer of English, University of Bucharest. She is the author of the monograph *Cultural Reworkings and Translations in/of Shakespeare's Plays* (2015). Her recent work has been published in international journals: *Actes des congrès de la Société française Shakespeare* (2023), *Linguaculture* (2023), *Multicultural Shakespeare* (2023), *Cahiers Élisabéthains* (2019, 2020), *Studia Litteraria Universitatis Iagellonicae Cracoviensis* (2018), *SEDERI Yearbook* (2016), She has co-edited and contributed to several volumes on Shakespeare and translation/adaptation: *Perspectives on Shakespeare in Europe's Borderlands* (2020), *Shakespeare 400 in Romania* (2017); *Shakespeare, Translation and the European Dimension* (2012) and *Inhospitable Translations: Fidelities, Betrayals, Rewritings* (2010).